

บทที่ ๑

บทนำ

มูลเหตุจูงใจในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้

ปัจจุบันนี้ได้ยอมรับกันแล้วว่า โสตทัศนูปกรณ์มีส่วนสำคัญต่อการ เรียน การสอนเป็นอย่างมาก แต่เนื่องจากโสตทัศนศึกษาเป็นสิ่งใหม่สำหรับครูในประเทศไทย ด้วยเหตุนี้เองที่มีครู เป็นจำนวนมากยังไม่มีความรู้พอในด้านโสตทัศนศึกษา การใช้ และการผลิตโสตทัศนูปกรณ์ยังไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงของการศึกษา ข้าพเจ้ามีความคิดว่าเป็นในระยะเริ่มต้นของการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในโรงเรียนให้ถูกต้องตามจุดหมายของการศึกษานั้น เราควรจะทราบว่า ครูผู้สอนนั้นมีความรู้ และประสิทธิภาพต่อโสตทัศนูปกรณ์เพียงใด มีจำนวนวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมืออยู่บ้างแล้วแค่ไหน และยังคงต้องการอะไรอีกบ้าง จะได้เป็นข้อมูลสำหรับ เสนอแนะและปรับปรุงการใช้และผลิตโสตทัศนูปกรณ์ให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษายิ่งขึ้นไป และนอกจากนี้การทำวิจัยความต้องการ โสตทัศนูปกรณ์วิชาสังคมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาตอนต้นก็จะมีส่วนสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อกองอุปกรณ์การศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ในการที่จะผลิตโสตทัศนูปกรณ์ได้ตรงกับความต้องการของการศึกษา เพราะปรากฏว่ากองอุปกรณ์การศึกษาต้องประสบกับปัญหาการผลิตอุปกรณ์ออกมาแล้วไม่มีครูนำออกไปใช้ เพราะไม่ตรงกับหลักสูตรหรือประมวลการสอน ส่วนอุปกรณ์ที่ครูต้องการนั้นทางกองอุปกรณ์การศึกษาก็ไม่สามารถจะทราบได้ว่าควร เป็นอุปกรณ์ชนิดใดแบบใด และใช้ประกอบการสอนวิชาใด เพราะขาดการติดต่อกับครูผู้ใช้อย่างใกล้ชิด ทั้งยังไม่ได้มีการสำรวจถึงความต้องการทางโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ของครูผู้ใช้อีกด้วย

ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงเห็นความจำเป็นว่าควร จะได้สำรวจดูความต้องการ ของครูผู้ใช้โสตทัศนูปกรณ์ว่า ในวิชาหนึ่ง ๆ นั้นครูได้เลือกใช้โสตทัศนูปกรณ์อะไรบ้าง เป็นเครื่องมือของการสอน และมีเครื่องมือเหล่านั้นหรือไม่ เมื่อใช้แล้วได้ผลหรือไม่ได้ผลทางการศึกษาอย่างไร ในขั้นต้นนี้จึงเลือกสำรวจความต้องการ โสตทัศนูปกรณ์วิชาสังคมศึกษาของครูชั้น

ประถมต้น ในแบบของการรวมแทรกกับหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา (Integration)
เพื่อทราบความต้องการ โสคทัศนูปกรณ์ของครูอย่างละเอียดถี่ถ้วน

ในการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ข้าพเจ้าได้ศึกษาค้นคว้าวิทยานิพนธ์ของผู้ที่ทำได้ทั้งไทยและต่างประเทศ ปรากฏว่ายังไม่เคยมีผู้ใดเขียนวิทยานิพนธ์แบบนี้มาก่อนเลย นอกเสียจาก William H. Durr^๑ Supervisor of Bureau of Teaching Materials State Board of Education, Richmond Ver. ได้ทำแบบสำรวจขึ้นใช้สำรวจความต้องการวัสดุอุปกรณ์การสอนในโรงเรียนต่าง ๆ ในสหรัฐในหัวข้อ " What is your School's I.M. Quotient ? " ซึ่งได้ลงพิมพ์ไว้ในวารสาร " N.E.A. Journal, Oct, 1953 แต่ก็ไม่ได้ออกผลของการสำรวจไว้ว่ามีผลอย่างไร

สำหรับวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนและ โสคทัศนศึกษาในชั้นปริญญาครุศาสตรบัณฑิตนั้น มีอยู่ด้วยกัน ๓ ฉบับคือ :-

๑. วิทยานิพนธ์ประจำปีการศึกษา ๒๔๙๖ เรื่อง โสคทัศนศึกษากับการสอนในโรงเรียนไทย ของ นางสาว พวงทอง สิริสาดี

ผู้เขียนได้กล่าวถึงค่าจำกัดความ โสคทัศนศึกษาคืออะไร ประโยชน์ของโสคทัศนศึกษาในการสอนวิชาต่าง ๆ และกล่าวถึงสาเหตุที่โสคทัศนศึกษาไม่แพร่หลายในประเทศไทยเท่าที่ควร

๒. วิทยานิพนธ์ ประจำปีการศึกษา ๒๔๙๕ เรื่อง อุปกรณ์การเรียนกับการสอนชั้นประถม ของนางสาว เบ็ญจมาศ คัมภีร์ชัย

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เน้นหนักไปในทางจิตวิทยา ซึ่งมีผลต่าง ๆ เช่น กฎแห่งการตอบสนอง กฎแห่งการฝึกหัด และกฎแห่งความพร้อม นอกจากนั้นก็ยังมีเทคนิคการเลือกและการเตรียมการใช้อุปกรณ์ในชั้นประถมศึกษา ซึ่งเรียบเรียงมาจากตำราของต่างประเทศ

^๑Hass B. Kenneth and Packer Haroy Q. Preparation and Use of Audio-Visual Aids, (New York Prentice-Hall, Inc., 1955) p. 285

๓. วิทยานิพนธ์ ประจำปีการศึกษา ๒๕๐๔ เรื่อง การสำรวจอุปกรณการศึกษา
วิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลส่วนกลาง ประจำปีการศึกษา ๒๕๐๔ ของนางสาวสมศรี
สุวรรณนิษฐ์

ผู้เขียนได้สำรวจ ครูหัวหน้าสาขาวิชา และครูประจำวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียน
รัฐบาลส่วนกลาง ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งสิ้น ได้สำรวจจำนวนที่แท้จริงของอุปกรณ์
แต่ละประเภทในโรงเรียนที่คัดเลือก แสดงอัตราส่วนระหว่างจำนวนอุปกรณ์กับจำนวนนักเรียน
แสดงถึงปริมาณการใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่แล้ว มีสภาพอยู่ในลักษณะเช่นไร และแสดงอุปสรรคและ
ปัญหาในการใช้อุปกรณ์ในวิชาสังคมศึกษา

จากวิทยานิพนธ์ทั้ง ๓ ฉบับนี้ ได้เป็นแนวทางที่จะสำรวจถึงความต้องการของ
ครู ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาและผู้บริหาร โรงเรียนได้ว่า โสตทัศนูปกรณ์ชนิดใดที่มีความจำเป็น
ต่อวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาตอนต้น และเมื่อใช้แล้วจะได้ผลทางการศึกษาสม
กับความต้องการของครู จะได้จัดหาและผลิตขึ้นใช้ในโรงเรียนให้ถูกต้องตามความต้อ
งการ ส่วนโสตทัศนูปกรณ์ใดที่มีอยู่แล้ว หรือยังไม่มีแต่ว่าไม่จำเป็นและไม่สู้จะมีประโยชน์ต่อ
การศึกษามากนัก จะได้ไม่จัดหาหรือผลิตขึ้นมาให้หมกเปื้อนและเสียเวลาโดยใช่เหตุ
เมื่อสำรวจความต้องการของครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาตอนต้นได้ผล
อย่างไรแล้ว ก็จะได้นำส่งกองอุปกรณ์การศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
เพื่อรับไปผลิตอุปกรณ์เสนอแก่โรงเรียนประถมศึกษาตอนต้นตามความต้องการของครูต่อไป

ความมุ่งหมายหลัก

๑. เพื่อศึกษาถึง ชนิด และจำนวนของ โสตทัศนูปกรณ์วิชาสังคมศึกษาที่มีอยู่
ในโรงเรียนประถมศึกษาตอนต้น
๒. เพื่อศึกษาถึงความต้องการ ของครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับ โสตทัศน
ูปกรณ์วิชาสังคมศึกษา
๓. เพื่อศึกษาถึงการบริหาร โสตทัศนูปกรณ์วิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนประถม
ศึกษาตอนต้น

๔. เพื่อศึกษาถึงประสพการณ์ของครูผู้สอนในชั้นประถมศึกษาตอนต้นที่มีต่อการ
ใช้สื่อทัศนูปกรณ์

๕. เพื่อศึกษาถึงสถานะและการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ในวิชาสังคมศึกษาของครูใน
ชั้นประถมศึกษาตอนต้น

๖. เพื่อศึกษาถึงแหล่งสื่อทัศนูปกรณ์ที่โรงเรียนประถมศึกษาจะสามารถยืม
วัสดุหรือใช้เป็นแหล่งวิทยากรได้

๗. เพื่อศึกษาถึง ความคิด ทักษะ ทักษะ ความสนใจ ความสามารถในการผลิต
คู่มือหรือข้อเสนอนี้ และรายละเอียด เกี่ยวกับตัวครูและปัญหาอื่น ๆ ที่อยู่ในขอบเขต
ของสื่อทัศนูปกรณ์วิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

ความมุ่งหมายเฉพาะ

๑. เพื่อศึกษาถึงจำนวน ชนิด ของสื่อทัศนูปกรณ์วิชาสังคมศึกษาตามความ
ต้องการของครูผู้สอน

๒. เพื่อศึกษาถึงการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ของครูว่าใช้ชนิดใดมากที่สุดและรองลงมา

๓. เพื่อศึกษาถึงจำนวนและความเพียงพอของสื่อทัศนูปกรณ์วิชาสังคมศึกษาของ
แต่ละโรงเรียน

๔. เพื่อศึกษาถึงประสพการณ์ทางสื่อทัศนูปกรณ์ทั้งอดีตและปัจจุบันของครูผู้สอน
วิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาตอนต้น

๕. เพื่อเสนอแนะถึงการบริหาร สื่อทัศนศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา

๖. เพื่อปรับปรุงแก้ไข การผลิตและการจัดหาสื่อทัศนูปกรณ์วิชาสังคมศึกษา
ให้ตรงกับความต้องการของครู

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

๑. ศึกษาเฉพาะเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาตอนต้นในเขตเทศบาล พระนคร
และธนบุรี ยกเว้นโรงเรียนประชาบาล ตัวอย่าง ๑๒ แห่ง และโรงเรียนราษฎร์

๒. ศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียน

๓. ความต้องการ โสภทัศน์ปกรณวิชาสังคมนตรีศึกษาในระหว่างปีการศึกษา

๒๕๐๖ - ๒๕๐๗

ความจำกัดของการศึกษา

เนื่องจากระยะเวลาและทุนในการสำรวจมีจำกัด การวิจัยนี้จึงไม่สามารถครอบคลุมไปถึงครูผู้สอนวิชาสังคมนตรีศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาชั้นต้นอื่น ๆ ได้ เช่น โรงเรียนประถมศึกษา, โรงเรียนประชาบาล และโรงเรียนราษฎร์ แต่เนื่องจากโรงเรียนดังกล่าวนี้เป็นโรงเรียนที่ได้รับการปรับปรุงอย่างดีทั้งในด้านการศึกษาอื่น ๆ และด้านโสตทัศนศึกษา จึงมีลักษณะไม่ไกล่เคียงกับโรงเรียนประถมศึกษาชั้นต้นส่วนใหญ่ของประเทศไทย เพื่อให้การสำรวจเกี่ยวกับความต้องการ โสภทัศน์ปกรณวิชาสังคมนตรีศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาตอนต้นอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน จึงเห็นสมควรที่จะเลือกโรงเรียนที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัยนี้ไว้เพียงโรงเรียนเทศบาล ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของโรงเรียนทั้งหมดในเขตเทศบาลพระนคร และธนบุรี

วิธีการดำเนินการศึกษา

๑. ศึกษาค้นคว้าจากวิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำรา และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับโสตทัศนปกรณวิชาสังคมนตรีศึกษา

๒. รวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจ (Survey Research) จากโรงเรียนเทศบาลทั้งหมดในเขตเทศบาลพระนครและธนบุรี จำนวน ๑๒๓ โรงเรียน จำนวนผู้บริหารโรงเรียน และครูประจำชั้นประถมศึกษาตอนต้นทั้งหมด ๒๐๔๒ คน

เนื่องจากระยะเวลาและทุนที่ใช้ในการสำรวจมีจำกัด ผู้เขียนจึงได้คัดเลือกเอาเฉพาะตัวแทนโดยวิธีสุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้ :-

ก. สุ่มตัวอย่างตามพื้นที่ (Area Sampling) คือแบ่งพื้นที่ในเขตพระนครและธนบุรีออกเป็นส่วน ๆ ตามเขตอำเภอ ได้จำนวนอำเภอทั้งหมด ๑๖ อำเภอ เลือกโรงเรียนตัวอย่างเฉพาะชายสุคตามอัตราส่วน ๑ : ๓ ได้โรงเรียนตัวอย่างทั้งหมด ๕๕ โรงเรียน อยู่ในเขตเทศบาล พระนคร ๒๗ โรงเรียน และอยู่ในเขตเทศบาลธนบุรี

๑๘ โรงเรียน

ข. ขั้นตอนสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แบ่งโรงเรียนออกเป็นกลุ่มโดยถือตามจำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ โดยแต่ละกลุ่มคัดเลือกตัวแทนออกมาตามอัตราส่วน ๑ : ๖ : ๓ ได้โรงเรียนที่เป็นตัวแทน ๒๒ โรงเรียน มีผู้บริหารโรงเรียน ๒๒ คน และเป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาตอนต้น ๓๑๕ คน

ค. จากนั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) อีกครั้งหนึ่ง โดยแบ่งครูออกเป็นกลุ่มตามลำดับชั้นที่สอนแล้วเลือกตัวแทนจากแต่ละกลุ่มตามอัตราส่วน ๒ : ๓ ได้ครูที่เป็นตัวอย่างประชากร ดังนี้ คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ได้ ๖๘ คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ได้ ๔๘ คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ได้ ๕๓ คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ได้ ๔๔ คน รวมทั้งหมด ๒๑๔ คน แล้วใช้วิธีจับสลากเลือกหาครูที่จะเป็นผู้ตอบคำถามตามจำนวนดังกล่าว

๓. ส่งแบบสอบถาม (Questionnaires) ไปยังผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นประถมศึกษาตอนต้น รวมทั้งหมด ๒๓๖ คน ด้วยแบบ Administered Questionnaires

๔. ทำการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผล

๕. สรุปผลและเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

อย่างไรก็ดีในระหว่างลงมือปฏิบัติงานตามวิธีดังกล่าว ปรากฏว่ามีอุปสรรคอยู่บางประการอันอาจสรุปได้ดังนี้ :-

๑. การส่งแบบสอบถามไปยังบางโรงเรียนนั้นปรากฏว่าจำนวนครูไม่ตรงตามที่สำรวจไว้ ลดลงเป็นจำนวนมากเนื่องจากย้ายสังกัดกรมสามัญศึกษามาอยู่เทศบาล ครูลาออกไปคั้งคือครั้ง ที่เหลืออยู่ในระยะส่งแบบสอบถามเป็นครูใหม่ที่ขาดประสบการณ์ทางการสอน หรือมีเด็มนั้นก็เป็นครูเก่าที่ต้องสอนควบ ๒ ชั้น ดังนั้นการใช้สถิติสูญปรนจึงลดลง

๒. การส่งแบบสอบถามสำหรับให้ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑, ๒, ๓ และ ๔ คอบนั้นได้ทำเป็นคำถามกว้าง ๆ กลุ่มหัวข้อวิชาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึง ปีที่ ๔ เพื่อให้ครูประจำชั้น

แยกตอบตามความเป็นจริงตามหัวข้อที่เรียนอยู่ เพื่อจะได้นำมาเปรียบเทียบดูว่าชั้นประถมปีที ๑, ๒, ๓ และ ๔ ใช้โสตทัศนูปกรณ์ชนิดใดมากในหัวข้อวิชาใด และใช้ชนิดใดมาก แคลลของการสำรวจปรากฏว่าครูประจำชั้นผู้สอนวิชาสังคมศึกษาตอบคำถามแทบทุกข้อวิชา ดังนั้นจึงไม่สามารถแยกได้จาชั้นประถมปีที ๑ หรือปีอื่น ๆ เรียนหนักไปในหัวข้อวิชาเหล่านี้ ดังนั้นการใช้โสตทัศนูปกรณ์ชนิดใดมากอาจจะเนื่องมาจากหัวข้อวิชาที่สอน

จากปัญหาที่ระสมมานี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าพอจะแก้ไขปัญหาเหล่านี้ในการสำรวจ ครั้งต่อไปได้ดังนี้ คือ :-

๑. สำหรับปัญหาโรงเรียนย้ายสังกัดนั้นก็จบสิ้นลงในปีการศึกษา ๒๕๐๘ นี้ จำนวนครูก็คงจะคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงเหมือนกับการสำรวจครั้งนี้
๒. คำถามของแบบสอบถามให้แยกให้ละเอียดและระบุด้วยว่า ชั้นประถมปีที ๑, ๒, ๓ และ ๔ ตอบตั้งแต่หัวข้อวิชาใด ถึง หัวข้อใด เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วการรวบรวมก็จะสามารถรวบรวมได้สะดวกและเปรียบเทียบได้จา เนื่องจากวิชาในสังคมศึกษาของระดับชั้น ประถมปีที ๑ - ๔ แตกต่างกัน จึงทำให้การใช้โสตทัศนูปกรณ์แตกต่างกันไปด้วย.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย